

פרשת בהעלותך

משברו של משה והמעבר למנהיגות מסתגלת

פרשת בהעלותך מתארת נקודת שבר דרמטית במנהיגותו של משה. לאחר מסע ראשון מסיני, מתלונן העם על המן ומבקש בשר. תגובה זו מעוררת במשה ייאוש עמוק חסר תקדים. הוא פונה אל ה' במילים קשות:

"לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה... ואם ככה את עשה לי - הרגני נא ה'רג" (במדבר יא, יד-טו).

הרב זקס שואל: מדוע דווקא כאן משה מגיב כך? הרי תלונות דומות נשמעו כבר בספר שמות, אך אז משה עמד בהן באיתנות. כאן מתרחש שינוי. מה מקור השבירה, השחיקה, הייאוש?

בהסתמך על תובנותיו של פרופ' רונלד חפץ מהרווארד, מבחין הרב זקס בין שני סוגי אתגרים: טכניים והסתגלוניים. **אתגר טכני** הוא בעיה שלזולת יש פתרון עבורך. כך היה בספר שמות: בני ישראל משועבדים - ה' שולח מכות; רעבים - יורד

המשך משברו של משה והמעבר למנהיגות מסתגלת

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

מן; צמאים – יוצאים מים מהסלע. המנהיג פותר, והעם פסיבי.

אך במדבר מתחיל שלב חדש. העם כבר יצא ממצרים, קיבל תורה ובנה משכן. כעת נדרשת **מנהיגות מסתגלת**: לא עוד פתרון חיצוני, אלא שינוי פנימי. העם נדרש לקחת אחריות, לפתח עצמאות, להשתחרר מדפוסי העבדות. משה מבין שהבעיה איננה האוכל – אלא חוסר היכולת להשתנות.

על משה המשימה לגרום לעם להשתנות, לנהוג באחריות, ללמוד לעשות דברים בעצמם מתוך ביטחון בה', ולהפסיק לסמוך על ה' שיעשה את הדברים בשבילם.

משה מבין זאת. ודווקא משום כך הוא כה מתוסכל כשהוא רואה שהעם לא השתנה כלל. הם עדיין מתלוננים על אוכל הרב זקס כותב:

"קל הרבה יותר להיות מנהיג טכני מלהיות מנהיג הסתגלותי."

המשבר של משה אינו חולשה, אלא תוצאה של הבנה עמוקה: קשה להוביל אנשים לשינוי כאשר הם עצמם אינם רוצים בו. זהו המעבר ממנהיגות ניסית למנהיגות חינוכית.

התורה אומרת לנו שמנהיגות מסתגלת איננה קלה, ושהנוקט אותה ייתקל בזעם ובביקורת. הוא עלול להרגיש שנכשל. אך לא כן, הוא משה נותר גדול המנהיגים שעם ישראל ידע, האיש שכמעט לבדו חישל את בני ישראל לכדי אומה שאינה מוותרת לייאוש ואינה נכנעת לו.

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריי השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

אומץ כפול - צבאי ורוחני

הרב זקס מדגיש כי המנהיגות ההסתגלותית היא הקשה מכולן. כדי להמחיש זאת הוא מביא את דברי ה' ליהושע:

"חֲזַק וְאַמֶּץ... רַק חֲזַק וְאַמֶּץ מְאֹד" (יהושע א, ו-ז).

ה"חזק ואמץ" הראשון מתייחס להנהגה צבאית. אך השני – המודגש במילים "רק" ו"מאוד" – עוסק בהנהגה רוחנית, בשמירת הברית ובהובלת שינוי פנימי. הרב זקס כותב כי האומץ הרוחני דורש יותר: **להילחם עם אויב חיצוני קשה; אך "קשה אף יותר להילחם עם עצמנו."**

המנהיג ההסתגלותי מאתגר את הציבור לשנות דפוסי חשיבה והרגלים. הוא נתקל בהתנגדות, כעס והאשמה. לעיתים הוא נתפס כאיום. אך זהו תנאי לצמיחה אמיתית.

מנהיגות של כבוד ליחיד בתוך ציבור

המעבר מספר שמות לספר במדבר הוא מעבר ממנהיגות ניסית למנהיגות חינוכית. בספר שמות העם מקבל פתרונות; במדבר הוא נדרש לגדול. משה מבין שהבעיה איננה מחסור בבשר אלא תלות עמוקה. **מנהיגות הסתגלותית דורשת מן הציבור להשתנות. היא אינה מספקת גולות פלא, אלא מחייבת התבגרות ואחריות.** זהו המאבק הקשה ביותר – **לעזור לאנשים למצוא בתוכם את הכוח להשתנות.**

עקרונות
במנהיגות

אל תפחד ממשבר.
לעיתים ייאוש רגעי הוא סימן שאתה עובר
ממנהיגות פותרת בעיות למנהיגות בונה-
אנשים. להילחם באויב קל יותר; לעזור
לאנשים להשתנות – זו גדולה אמיתית.

עקרונות בחינוך

צוותי חינוך:

- **אחריות מקצועית:** האם אנו פותרים בעיות עבור התלמידים – או מלמדים אותם לפתור בעצמם?
- **חוסן מנהיגותי:** כיצד אנו מגיבים כאשר שינוי שאנו מובילים מעורר התנגדות?
- **שינוי ארוך טווח:** כיצד אנו בונים תהליכים חינוכיים שאינם רק טכניים אלא מעצבים זהות?

תלמידים:

- **אחריות אישית:** האם אתה מצפה שיפתרו עבורך בעיות – או שאתה מוכן לקחת יוזמה?
- **התמודדות עם קושי:** כאשר משהו אינו מסתדר – אתה מתלונן או מחפש דרך להשתנות?
- **אומץ פנימי:** מהו הדבר שאתה צריך לשנות בעצמך כדי להתקדם?